

CRÍTICA

David Bueno

Més enllà dels nostres horitzons

“Es llavors que t'asseus arran del caire / de tu mateix i et mires fit a fit” *Límits*, d'Andreu Galán (*Pedra foguera*, 2008).

Vivim en un univers immens format per més de 2 bilions de galàxies, majoritàriament desconegut, per on deambulen formes de matèria i energia que encara no comprenem. L'intentem entendre a través de la ciència, l'humanitzem amb la filosofia i el representem per la via de les arts. A ulls humans, l'univers té la mida de les nostres percepcions. Què hi ha més enllà dels elements de l'univers que podem observar, que escodrinyem amb aparells tecnològics enormement sofisticats?

El físic italià Carlo Rovelli, especialista en física relativista i mecànica quàntica, que dedica la seva carrera científica a buscar la relació entre aquestes dues visions del món aparentment immiscibles però que necessàriament han de coexistir, ens ofereix unes explicacions

senzilles però profundes al seu darrer llibre d'assaig, *Forats blancs. Dins de l'horitzó*. Què hi ha més enllà de la fi dels temps?, es pregunta Rovelli. Què passa, per exemple, quan un forat negre mor? El seu llibre és un viatge als confins de l'univers, més enllà de la fi dels temps. Ens explica com la geometria del cosmos es doblega, de quina manera el temps i l'espai s'estiren i per què, al final, es dissolen. Llavors, ens diu, neix un *forat blanc*. Fent servir un estil propi que combina poesia, filosofia i, per descomptat, física rigorosa, ens fa més proper allò que, malgrat que ens sembli que és increïblement distant, forma part de nosaltres mateixos. Perquè també som elements del cosmos.

Sovint, però, alguns dels misteris més impactants els tenim més a prop del que ens pensem. Sabem de fa temps que les persones no som l'única espècie biològica que hem desenvolupat sistemes de comunicació oral o gestual per transmetre'ns informació. Comencem a entendre

‘Forats blancs’

- **Autor:** Carlo Rovelli
- **Editorial:** Anagrama (2024)
- **Pàgines:** 136

alguns aspectes dels llenguatges propis d'altres animals, com ara els ximpanzés i les balenes. Què passaria, tanmateix, si hi po-

‘Com parlar amb les balenes’

- **Autor:** Tom Mustill
- **Editorial:** Cossetània (2024)
- **Pàgines:** 384

guéssim establir una conversa? Malgrat que aparentment no fan frases com nosaltres ni tenen un llenguatge metafòric, sinó estric-

tament literal, què ens podrien explicar? Aquest és justament el punt de partida del llibre de Tom Mustill *Com parlar amb les balenes. Un viatge al futur de la comunicació animal*. Mustill és un biòleg reconvertit en cineasta i escriptor. Ens parla de les eines que s'estan fent servir per escodrinyar el llenguatge dels cetacis, de quines eines morfològiques tenen les balenes per parlar i escoltar i de com ho pot gestionar el seu cervell.

Malgrat que Carlo Rovelli i Tom Mustill ens parlen del que hi ha dins els nostres horitzons, sens dubte la lectura de les seves obres ens permet eixamplar el nostre horitzó personal i, per tant, també les nostres percepcions. No obstant, com va escriure Albert Einstein, “l'experiència més bonica que podem tenir és el sentit del misteri”. “És llavors que ens asseiem arran del caire de nosaltres mateixos i ens mirem de fit a fit”, parafrasejant els versos d'Andreu Galán amb què he iniciat aquest article.